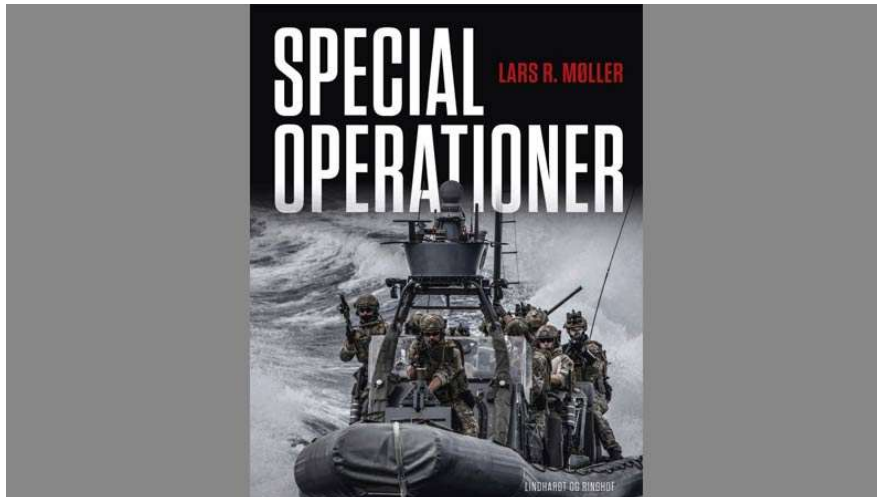

Operationer

Specialoperationer

(<https://mail.krigsvidenskab.dk/application/files/3315/7340/2952/special-operationer.jpg>)

(<https://mail.krigsvidenskab.dk/application/files/3315/7340/2952/special-operationer.jpg>)

()

Forfatter: Lars Møller

Forlag: Lindhardt og Ringhof

Diverse: 511 sider; Pris: 400,- kr.

Anmelder: Major Lars H. Ehrensvård Jensen

Det var med store forventninger, jeg takkede ja til at anmelde Lars Møllers seneste bog, Specialoperationer, her på Krigsvidenskab.dk. Her var der tale om den første danske officer uden baggrund i specialoperationsstyrkerne (herefter kaldet SOF) som skriver om dem, og som tidligere udøvende SOF'er var jeg derfor særligt interesseret i at se, hvordan en *outsider* beskriver SOF'ernes arbejde.

Bortset fra en kort og velbelyst episode på Balkan, har forfatteren levet hele sit militære liv i et system, der i vidt omfang har set på SOF således: "Stemningen var ikke gunstig... især i hæren. De fleste... generaler havde set skævt til specialstyrkerne... og generalerne forstod egentlig ikke, hvad de lavede. De lignede en samling uordentlige ballademagere, som forlangte særbehandling,

og sådan nogle var der ikke brug for i fremtiden.” (p.149) Dette gjaldt godt nok de britiske SOF, men mon ikke der er paralleller i Danmark? Det mere end antyder forfatteren.

Efter den første gennemlæsning gik det op for mig, at min forventning om at skulle anmelde en fagbog ikke blev opfyldt. Bogen er snarere en populærbog med spændende fortællinger. Det skal siges, at bogens styrke er, at den er skrevet i et letlæseligt og fængslende sprog, stedvist tilsat ramsaltede personlige kommentarer, som fik denne læser til at klukke. Desuden forklares specialoperationers sammenhæng med de øvrige militære og politiske midler godt, især for den ikke-militært kyndige læser.

Det stillede mig i et dilemma; skal bogen anmeldes som en populærbog eller som en fagbog? Der er ikke noget mere irriterende end at læse en boganmeldelse, som bruger mest tid på at brokke sig over, hvorfor forfatteren ikke har skrevet en anden bog – den anmelderen gerne ville læse. Men da opgaven lød på at anmelde bogen til krigsvidenskab.dk's publikum, og jeg er blevet bedt om at anmelde den som fagmand, så valgte jeg at anmelde den til fagfæller som en fagbog. Som populærbog fortjener bogen højere rating og den kan anbefales til læsere af denne kategori litteratur.

Den omfangsrige bog, knapt 470 siders brødtekst og 30 siders kildeangivelse og –henvisninger og kort, er opdelt i tre dele: En kort indledning på 28 sider, 430 siders historiegengivelse og en kort afslutning på kun 10 sider. Dertil kommer en af de mest omfangsrige notesamlinger, jeg har set. Som rutineret læser med over 30 års tjeneste i og omkring dansk SOF, ledte jeg umiddelbart efter bogens formål. Dette findes tydeligst i prologen, hvor forfatteren argumenterer, at man bør tage udgangspunkt i den historiske udvikling for at forstå moderne specialoperationer. Forfatteren angiver at ville ”forsøge at vise forbindelseslinjerne mellem de moderne frømand og Mussolinis elitedykkere, mellem Lawrence of Arabia og de engelske specialstyrker, mellem Anden Verdenskrigs kommandosoldater og snart sagt enhver amerikansk specialstyrke.” (p.13)

Bogen kommer dog svagt fra start, fordi forfatteren kaster sig ud i dette ambitiøse forehavende med en meget ufuldstændig begrebsafklaring. At vise en historisk forbindelseslinje kræver, at man forklarer sin læser hvilken kausalitet (forholdet mellem årsag

og virkning), man mener at kunne udlede. Der kan være nok så megen korrelation, altså sammenhæng mellem to eller flere variable (det kunne være metoder og teknologier som optræder under samme sæt omstændigheder). Men forfatteren fremfører ikke noget sted bevis for sin påstand og læseren overlades til selv at udlede kausaliteten. Jeg er langt fra overbevist om kausaliteten mellem de italienske frø mænd i starten af det 19. århundrede og nutidens danske frø mænd.

Læseren er overladt til at hænge på uden hjælp fra forfatteren fra det tidspunkt, hvor han kaster sig ud i de 430 siders bredside af fakta og historier om SOF og specialoperationer. Der er kun ét sted, hvor der faktisk foretages en (meget kort) sammenfatning af de gennemgåede historier (p.70). Alle andre afsnit og kapitler slutter abrupt, uden nogen konklusion eller forklaring, som fører læseren videre i bogens logik. I takt med læserens udmattelse bliver spørgsmålene, "hvorfors?" og "hvordan?", stadig mere påtrængende.

En af årsagerne til, at forfatteren ender i en udmattelse af læseren kan være, at begrebsafklaringen er så svag. Dette selvom forfatteren gentagne gange forsøger at undskylde, at han er nødt til at begrænse sig. Den nødvendige og logiske begrænsning kunne bl.a. være fundet i begrebsafklaringen. Lad gå at begreberne "engelsk" og "England" ideligt bruges frem for det korrekte "britisk" og "Storbritannien", men en forklaring af forfatterens forståelse af begrebet "specialstyrker" og "specialoperationer" er en afgørende forudsætning for bogens budskab. Der fejler bogen; påstanden om at begrebet "specialstyrker" er godt nok for forfatteren, med en henvisning til USA, England [sic] og Australien, er uforståelig. For USA er den forkert: Special Forces er en enhed i de amerikanske hærs specialoperationsstyrker (SOF), og Storbritanniens og Australiens brug af "specialstyrker" baserer sig vist mest på konservatisme og national egenrådighed. Det forbigås fuldstændig, at NATOs – og Danmarks – begreb er "specialoperationsstyrker". Yderligere beslutter forfatteren at bruge begrebet "operatør", som først blev opfundet ca. 1976-77. Det virker lidt underligt – og unødvendigt - at bryde historikken og tale om operatører fra 1941 (p. 120), når historiefortælling netop er éns mission.

Endeligt tager forfatteren afsted på sin historiske odysse med en svagt underbygget udredning af teorier om specialoperationer. Der foregår faktisk rigtig meget i disse år på den teoretiske forståelse af

specialoperationer. Det er rigtigt, at der næppe kommer en altomfattende Clausewitz'sk teori om specialoperationer. Det er vel logisk for en type styrker, som netop bør kendetegnes ved overraskelse, uventede handlinger og uforudsigelighed. Også her lider bogens påstand af en svag udredning; hvad er en teori? Man kan sige, at en teori er en model eller et kondensat af den altid komplekse virkelighed som skal skrælle alle de situationsbestemte variable væk. Det tydeliggør de variable, som går igen i lignende situationer. Når forfatteren derfor hævder, at praktikere som Wingate, Hippel, Stirling eller Calvert er teoretikere, så står han helt alene med sit postulat. Disse dygtige soldater efterlod sig godt nok skriftlige arbejder, men disse var rettet mod løsning af praktiske, komplekse, komplicerede og specifikke operative problemer. De forsøgte at skrive doktrin med et formativt sigte. "Ægte" teori er ikke formativ af formål, men skal skabe forståelse. Det er først når essensen af sådanne skriftlige tanker bliver gjort universelle, man kan tale om teori. De nævnte officerer er en vigtig del af empirien om specialoperationer, men de ses sjældent eller aldrig i nutidens teoretiske studier. Det gør derimod teoretikere som Johnsen, Gray, Cohen, Finlan, Luttwak, Maxwell, Gant og en del flere, som forfatteren kunne have inddraget.

Én af nutidens anerkendte teoretikere, James Kiras, anvender forfatteren til at dimensionere sit sigte (note 21 til 31). Kiras argumenterer i sit hovedværk, *Special Operations and Strategy*, at der er to væsensforskellige måder at forstå specialoperationer på. Den ene er ideen om det kirurgiske snit, der med et velrettet angreb hugger hovedet af fjenden eller ødelægger afgørende infrastruktur, så fjenden taber evnen eller viljen til at fortsætte krigen (strategisk lammelse). Derover for står den anden form, nemlig nedslidningskrigen, eller "Death by a thousand wounds". Den sidstnævnte teoretiske forståelse af specialoperationer nævner forfatteren stort set ikke, mens han som mange andre forfattere cirkler om ideen om dette ene afgørende stød. Der er jo desværre meget få historiske eksempler på, at ét afgørende stød har vundet en krig; langt de fleste krige ender som nedslidningskrige. F.eks. endte Afghanistan i en endnu uafsluttet nedslidningskrig på trods af, at under 300 SOF'ere, CIA-agenter med lommen fuld af penge og amerikansk luftmagt på blot 49 døgn i 2001-2 satte Taliban fra magten.

Sammenholdt med den svage begrebsafklaring fremstår den omfattende historiske udredning derfor i overvejende grad som en beskrivelse af specialoperationers rolle i nedslidningskrige. Men det har forfatteren ikke forklaret i sin teori-redegørelse. Her er det kun det kirurgiske snit, som behandles over 11 sider. Man kunne desuden hævde, at mange af de styrker og operationer, som beskrives i bogen, slet ikke er SOF eller specialoperationer i den generelle fagforståelse.

Det omfangsrige noteapparat skaber en forventning om, at dette er en fagbog. Derfor må kilder og noter analyseres for at vurdere bogen. 1063 noter og 122 kilder indikerer et omfattende studium. Går man noterne lidt på klingen ses det, at blot fire af kilderne udgør 27 % af noterne (Geraghty, Ladd, McCreary og Weale) hvoraf alene Weale repræsenterer 127 noter (12 %). I andre tilfælde ses det, at noter referer til 2-3 sider (f.eks. 128-130, 136-137, 141-143, 143-146, 291-294 eller 440-443). Dette, sammenholdt med et fravær af kildekritik, gør, at bogen som helhed placerer sig som en tredjehåndskilde uden nogen særlig akademisk eller faglig vægt. Det er en unfair kritik, hvis forfatterens mål har været at skrive en populærbog baseret på udenlandske kilder for ikke-militært kyndige. Det er i sig selv et respektabelt mål, men denne anmeldelse taler til krigsvidenskab.dk's fagfæller, som nævnt i indledningen.

Risikoen for at videregive fejl og forkerte informationer ved en så omfattende brug af så mange kilder, der ikke udsættes for nogen kildekritik, ses af det følgende kuriøse tilfælde:

På side 355 fortælles der om "en ikke særlig dygtig snigskytte" i Sarajevo i 1993, hvortil man "rekvirerede et par jægere hjemmefra til at skaffe sig af med fredsforstyrrelsen". Den beskrivelse er forkert og episodens metode er ikke, som påstået, klassificeret – den er publiceret. Det ved jeg, for jeg var en af de to jægere og vi var aldeles ikke rekvireret, nærmest uønskede – i hvert fald af hæren, for i virkeligheden var der tale om en magtkamp mellem nogle generaler. Der var ikke nogen specifik snigskytte, som beskød det danske hovedkvarterkompagni på det tidspunkt. Det var snarere vildfarne serbiske projektiler som slog ned i lejren, når serberne beskød de bosniske styrker, som lå mellem danskerne og serberne.

Der var omkring 1600 meter til nærmeste serbiske stilling og serbernes snigskytteriffel, Dragunov, var næppe effektiv ud over 1000 meter.

Hvis forfatteren havde boret i den slags sager, så kunne han have hævet bogen mod det fagligt interessante. Denne Sarajevosag rummede måske nogle af de svar, som jeg håbede forfatteren ville prøve at besvare. Jeg fik som ung premierløjtnant én af min karrieres mest utvetydige skidebatter af en rasende hærchef. Han var af sin stab blevet bildt ind, at Jægerkorpset var gået bag om ryggen på ham og havde overtalt forsvarschefen til at gennemtvinge indsættelsen af Jægerkorpset. Det lykkedes mig lidt efter midnat Nytårsnat 1993-94 at få hærchefen i tale og få ham forklaret, at dele af hans stab systematisk misinformede ham om Jægerkorpset af ren og skær modvilje. Generalen var i øvrigt en hædersmand og gav mig senere det tætteste man kan komme på en undskyldning, som en general dengang kunne give en ung officer.

Denne episode illustrerer dét, jeg havde håbet på at høre forfatterens bud på. Forfatteren har haft sit professionelle liv blandt de officerer, som han selv angiver, har "... set skævt til specialstyrkerne... og [egentlig ikke] forstod, hvad de lavede." Det ville derfor have været virkeligt interessant at høre hans bud på hvordan man hæver "... [alle] vores beslutningstagere [op fra at] være uvidende amatører", for nu at citere et af forfatterens udtryk (p. 478).

Bogen slutter godt nok med 10 sider, hvor forfatteren giver nogle personlige betragtninger om danske specialoperationsstyrkers fremtid. Men denne afslutning står underligt abrupt og usammenhængende oven på de 430 siders historiebombardement, som på intet tidspunkt sammenfattes og sættes ind i en strategisk kontekst. Desværre heller ikke i en historisk fortolkning på trods det angivelige mål herom; det overlades læseren selv til at gøre. Hvis bogens hensigt er at formidle viden fra udenlandsk litteratur i en lettilgængelig form til danske læsere, så er det absolut legitimt. Dertil fungerer formen meget fint, selvom bogen nok er rigeligt lang for de fleste. Men som fagmand ærgrer jeg mig, for der er tydeligvis lagt et stort forarbejde i bogen. Dette kunne, med et tydeligere mål og formål og en bedre begrebsafklaring, faktisk have mundet ud i

nogle meget interessante betragtninger fra en *insider* blandt de der i mange år var imod specialoperationsstyrkerne. Det kunne have gjort os alle klogere.

